

TÜRKİYE'DE GÖÇ EDEN YABANCILARA UYGULANAN SOSYAL UYUM VE YAŞAM EĞİTİMİ PROGRAMI'NIN EĞİTİCİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ: KÜTAHYA İLİ ÖRNEĞİ

Ali ÜNLÜ

Bilim Uzmanı

aunlu2526@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4354-6284>

Oğuzhan YILDIZ

Bilim Uzmanı

ogzhany@gmail.com

<https://orcid.org/0009-0004-7301-7628>

DOI: 10.31834/ortadoguvegoc.1385949

Makale Türü / Article Types: Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 3 Kasım / 3 November 2024

Kabul Tarihi / Accepted: 29 Mayıs / 29 May 2024

Yayın Tarihi / Published: 30 Haziran / June 2024

Yayın Sezonu / Pub Season: Haziran / June

Atıf / Cite: Ünlü, A. ve Yıldız, O. (2024). Türkiye'de Göç Eden Yabancılara Uygulanan Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitim Programı'nın Eğitimci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi: Kütahya İli Örneği. Ortadoğu ve Göç, 14(1). ss. 124-180.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi. / This article has been reviewed by at least two referees and checked via a plagiarism detector.

Öz

Türkiye, yaklaşık 3 milyon 136 bin 353'ü kayıtlı Suriye uyruklu olmak üzere 320.000 kadarı da diğer uyruklardan oluşan toplamda üç buçuk milyona yakın yabancıya ev sahipliği yapmaktadır. Bu yabancıların Türkiye'nin sosyal, ekonomik ve kültürel hayat koşullarına olumlu bir şekilde uyum sağlamaları ve Türk kültürüyle bütünleşmeleri, potansiyeli yüksek sağlıklı bir ülke geleceğini inşa etme açısından önemlidir. Bu noktada İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü arasındaki iş birliği protokolü kapsamında 27 Ekim 2019 tarihinden itibaren halk eğitim merkezlerinde tercümanların da katılımı ile "Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi (SUYE) Programı" Türkiye'de yaşayan 17-65 yaş arasındaki yerleşik yabancılara yönelik olarak uygulamaya konulmuştur. Bu araştırmayla, mevcut SUYE Programı'nın uygulayıcısı olarak yabancılara eğitim veren eğiticilerin görüşleri alınarak uygulama sürecinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. 2022 Ocak SUYE Eğitici Eğitimi'ne katılarak eğitici unvanını alan ve usta öğretici kimliğiyle eğitim veren 6 SUYE Programı eğiticisi araştırmacının çalışma grubunu oluşturmuştur. Veriler Kütahya ili merkezinde ve Gediz, Simav, Tavşanlı ilçelerinde bulunan Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'nda eğitim veren eğiticilerin katılımıyla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formuna verdikleri cevaplara göre elde edilmiştir. Araştırma sonucunda SUYE Programı'nın sığınmacıların yaşamlarını kolaylaştırdığı, Türkiye'de yaşama dair bilgi seviyelerini arttırdığı, programın uyum ve tek başına iş yapabilme konusunda faydalı olduğu ve programın çeşitli etkinlikler ve olası paydaşların aktif katılımı ile daha yaygın ve etkin bir biçimde uygulanması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Uyum, Türkiye'deki Sığınmacıların Eğitimi, Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programı, Program Değerlendirme, Eğitici.

EVALUATION OF SOCIAL COHESION AND LIFE EDUCATION PROGRAM ACCORDING TO TRAINERS' VIEWS: THE CASE OF KUTAHYA PROVINCE

Abstract

Turkey hosts a total of nearly three and a half million foreigners, of whom approximately 3 million 136 thousand 353 are registered Syrian nationals and about 320,000 are of other nationalities. It is important for these foreigners to adapt positively to Turkey's social, economic and cultural living conditions and integrate with Turkish culture in terms of building a healthy country future with high potential. At this point, within the scope of the cooperation protocol between the Ministry of Internal Affairs Immigration Management Directorate and the General Directorate of Lifelong Learning of the Ministry of National Education, the "Social Adaptation and Life Education (SUYE) Program" has been implemented for 17 people living in Turkey, with the participation of interpreters, in public education centers as of October 27, 2019. It has been put into practice for resident foreigners between the ages of -65. This research aimed to evaluate the implementation process by taking the opinions of trainers who provide training to foreigners as implementers of the current SUYE Program. 6 SUYE Program trainers who participated in the January 2022 SUYE Trainer Training and received the title of trainer and gave training as master trainers formed the study group of the research. The data was obtained according to the answers given to the semi-structured interview form conducted with the participation of the educators teaching at the Public Education Center and Evening Art School located in the center of Kütahya and Gediz, Simav, Tavşanlı districts. As a result of the research, it was revealed that the SUYE Program facilitates the lives of refugees, increases their level of knowledge about life in Turkey, the program is useful in terms of adaptation and doing

business alone, and that the program should be implemented more widely and effectively with various activities and the active participation of possible stakeholders.

Keywords: Social Cohesion, Education of Refugees in Turkey, Social Cohesion and Life Education Program, Program Evaluation, Trainer.

Giriş

Tarih boyunca yaşanan kitlesel göç dalgası akınlarına bakıldığında ev sahibi yerli halk ile mülteciler arasında ortaya bir “sosyal uyum” sorunu çıkması ise kaçınılmaz bir gerçek olmuştur (Hopkins, 2010, s. 40; Hainmueller ve Hopkins 2014, s. 530). Göç ile birlikte değişen demografik profiller, şehir merkezlerine artan mülteci göçleri ve değişen ekonomiler önemli zorluklar ortaya çıkarmıştır (Moustakas, 2023, s. 1). Bu zorluklar sonucunda politika yapıcılar, bütüncül kalkınma yaklaşımlarına duyulan ihtiyacın farkına varmış ve bu sorunların üstesinden gelmek için sosyal uyum çalışmalarını giderek daha fazla teşvik etmeye yönelmişlerdir (OECD 2011, s. 60; Ünlü, 2019; Mac Fadden vd., 2022, s. 3).

Böylelikle “sosyal uyum” terimi, hükümet ve uluslararası kuruluşlar tarafından, ev sahibi topluluk üyeleri ve mülteciler arasındaki iletişimi kavramsallaştırmak ve teşvik etmek amacıyla popüler hale getirilmiş ve “sosyal uyum” kavramının önemi artmıştır (Seyidov, 2021, s. 122). Sosyal uyum, sosyal bilimlerde en çok çalışılan konulardan biridir. Bununla birlikte, konuyla ilgili ciltler dolusu literatüre rağmen, sosyal uyumun tutarlı bir tanımı yoktur. Disiplin, bağlam veya konulara göre değişen çok sayıda tanım nedeniyle, “sosyal uyum” yarı kavram olarak tanımlanmıştır (Green vd., 2009, s. 5).

Sosyal uyum; paylaşılan değerler, sivil katılım, karşılıklı yardım, başkalarına güven, kurumlara güven, adalet algısı, sosyal ilişkiler, sosyal düzen, çeşitliliğin kabulü, refah, eşitlik ve sosyal hareketlilik sağlanması açısından ayrılmaz parçalar olarak kabul edilmiştir (Forrest ve Kearns, 2001, s. 2127; Fonseca vd., 2019, 232; Moustakas 2023, s. 3). “Sosyal uyum” kavramı ilk kez Le Bon’un 1897 yılında yayınlanan “Kalabalık: Popüler Aklın İncelenmesi” adlı çalışmasında sosyal çatışmanın olmaması - zenginlik, cinsiyet, ırk veya etnik köken - yanı sıra toplumun üyeleri arasında güçlü sosyal bağların varlığı” şeklinde yer almıştır. Daha sonraki çalışmalarda bilim insanları, toplum üyeleri arasındaki iş birliği, grupla bir yakınlığı bireylerin ortak arzusu veya toplumun farklı üyelerinin arkadaşlık ağlarında bir örtüşmeyi sürdürmek anlamında tanımlanmıştır (Fonseca vd., 2019, s. 233). Sosyal uyum; sosyal normlara bağlı kalma (Albarosa ve Elsner, 2022, s. 9), etkileşim kurmada yapıştırıcı (Boytsun vd., 2011, s. 53), ev sahipliği yapan ülke toplumu ile mülteci bireyler arasındaki karşılıklı güven (Van der Meer ve Tolsma, 2014, s. 6), birbirleriyle etkileşime girme ve iş birliği yapma (Kim vd., 2020, s. 5), iş birliği ve dayanışma yapma (Babajanian, 2012, s. 8), ortak bir aidiyet duygusunun yaratılması (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü/OECD 2012, s. 52) olarak da tanımlanmaktadır.

Sosyal uyumun alt boyutları çeşitli araştırmalarda farklı şekillerde ele alınmıştır. Örneğin OECD (2012, s. 51), sosyal uyumu; sosyal içerme, sosyal sermaye ve sosyal hareketlilik olmak üzere üç boyutta ele almıştır. Fonseca vd.’ne göre (2019, s. 232), sosyal uyum; beş ana boyuttan oluşmaktadır: dayanışma, paylaşılan değerler, aidiyet duygusu, kişiler arası güven, eşitsizliklerin azaltılması olmak üzere toplam beş boyutta değerlendirmiştir. Green vd.’ne göre ise (2009, s. 8), “bireylere ve sosyal bağlılığa güven, kişisel eylemsellik, çeşitliliği kabul eden tutumlar, ayrımcılığa maruz kalmama, kurumlara güven, sosyal katılım” olmak üzere altı boyutu vardır.

Literatürdeki kimi mevcut çalışmalar ele alındığında sosyal uyum kavramı ile sosyal bütünleşme kavramının birbirine karıştırıldığı görülmüştür (Seyidov, 2021, s. 114). Fakat bu iki kavram ağırlıklı olarak benzer olsalar da “sosyal uyum”, bireysel özgürlük ile toplumsal düzen arasındaki gerilim içinde toplumsal birliğin önemine işaret ederken, “sosyal bütünleşme” terimi yüz yüze etkileşimlerin düzenli doğasını ele alır ve toplumsal düzen için kurumların yeniden üretilmesine dayanır. Öte yandan, her ikisi de bir toplumdaki sosyal düzenin oluşumu ile ilgilidir (Jansen vd., 2006, s. 193).

Sosyal uyumun tamamlayıcısı konumda olan bir diğer kavram ise yaşam eğitimi kavramıdır. Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi

Programı'nda yaşam eğitime yönelik konuların; göç eden yabancıların yaşamlarını kolaylaştırmayı, Türkiye'de yaşama dair bilgi seviyelerini arttırmayı, uyum ve tek başına iş yapabilme konusunda fayda sağlamayı içerdiği görülmektedir. Yaşam eğitiminin farklı bir uygulaması yine Yaşam Eğitimi adı ile Avustralya Eğitim Araştırmaları Konseyi (ACER) tarafından Haziran 2021'den itibaren Avustralya çapındaki ilkokullarda uygulanmaktadır. Bu uygulamada yaşam eğitimi; günlük yaşama yönelik bilgi ve beceri geliştirme, fiziksel, sosyal ve duygusal sağlığa zarar veren problem davranışların azaltılması, çocuk mahremiyeti hakkına bilgi sahibi olmak, ev sahibi toplum ile iletişim kurmak, sosyal hayata aktif olarak katılım ile bağlantılı bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Dix vd., 2021, s. 5). Bu noktada Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi (SUYE) Programı içerisindeki tüm ilgili konuların yaşam eğitimi çerçevesinde ele alındığını söylemek mümkündür.

Sosyal uyum programları; kurumların kalitesi ve büyüme yanlısı politikaların uygulanması üzerindeki etkisiyle ekonomik ve kalkınma sonuçlarının desteklenmesinde kilit bir rol oynar (Easterly vd., 2006, s. 2), toplumsal barışın inşası ve ev sahibi halk ile yabancı statüsündekiler arasında çıkabilecek olası bir çatışmayı önleyici bir işlev görür (King vd., 2010, s. 366). Sosyal uyum programı ile eğitime ve diğer sosyal grup etkinliklerine katılım, karşılıklı dayanışma, destek ve gelişmiş saygınlık

duyguları yaratma potansiyeline artar (Pavanello vd., 2016, s. 1152). Buna ek olarak karşılıklı toplumsal güven, iş birliği ve sosyal ekonomik performansının artması sağlanır (Glaeser vd., 2000, s. 830).

İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığı ile Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü arasındaki iş birliği protokolü kapsamında 27 Ekim 2019'dan itibaren halk eğitim merkezlerinde “Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi (SUYE) Programı” uygulanmaktadır. Yabancı statüsündekilere faydalı olması açısından ve Türk toplumu ile birlikte yaşam kültürünün oluşturulabilmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanan bu program çerçevesinde, Türkiye’de yaşayan yerleşik yabancılara, ülkedeki sosyal, ekonomik ve kültürel hayata uyumlarının kolaylaştırılması amacıyla 8 saatlik kurslar verilmektedir. Her ders saati 40 dakika üzerinden olup eğitim süresi toplam 320 dakikadır (Milli Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Kişisel Gelişim ve Eğitim Alanı Sosyal Uyum ve Yaşam Kurs Programı, 2019, s. 5). Programın eğitim dili Türkçe olup başta Arapça ve Farsça olmak üzere ihtiyaç duyulan tüm dillerde tercüman eşliğinde çeviri yapılarak dersler verilmektedir. Tercümanlar İl Göç İdaresi Müdürlüğü’nde göç uzmanı veya göç uzman yardımcısı olarak görev alan memurlardan ve bazı mülteci vakıflarındaki gönüllülerden oluşmaktadır.

Tablo 1’de görüleceği üzere sekiz konu başlığı arasında en yoğun içeriğe sahip konular Türkiye’nin tarihi, kültürel ve coğrafi yapısı, gelenek ve görenekleri, yabancıların hak ve yükümlülükleri, sosyal hayata ilişkin bilgilendirme olmuştur. Bu derece yoğun içeriğin 8 ders saati olan 320 dakikada verilmesi durumu söz konusudur. Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programı Eğitici Rehberi kapsamında 8 saatlik kursun her dersi için Tablo 1’de yer alan konu başlıkları işlenmektedir (Göç İdaresi Başkanlığı, 2021):

Tablo 1. SUYE Programı Konu ve Alt Başlıkları

1. Türkiye'nin Tarihi, Kültürel ve Coğrafi Yapısı, Gelenek ve Görenekları	
Türkiye'nin Tarihi ve Coğrafi Yapısı	Türkiye'nin Tarihi, Türkiye'nin Coğrafi Yapısı, Türkiye'nin İklimi ve Bitki Örtüsü, Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri, Coğrafi Bölgelerin Beşerî ve Ekonomik Özellikleri, Türkiye'de Nüfus, Türkiye'nin Sınır Komşuları
Türkiye'nin Kültürel Yapısı, Gelenek ve Görenekler	Türk Dili ve Özellikleri, Din ve İnanç Yapısı, Türk Aile Yapısı, Gelenek ve Görenek, Doğumla ilgili gelenekler, Evlenme ile ilgili gelenekler, Askerlikle ilgili gelenekler, Ölümle ilgili gelenekler, Komşuluk ile ilgili gelenekler, Misafir ağırlama, Tatil Günleri, Resmi ve Dini Bayramlar, Bayramlarla ilgili gelenekler, Sünnetle ilgili Gelenekler, Halk Dansları ve Müziği, Halk Dansları, Türkiye'de Bölgelere Göre Halk Dansı Türleri, Yemek Kültürü
Genel Ahlak ve Toplumsal Yaşam Kuralları	Günlük Yaşam Kuralları, Genel Nezaket Kuralları, Telefon Konuşmalarında Uyulması Gereken Kurallar, İnternet Kullanımında Dikkat Edilmesi Gereken Kurallar, Resmi Kurumlarda Uyulması Gereken Kurallar, Toplu Yaşam Alanlarında Uyulması Gereken Kurallar, Sigara, Alkol ve Uyuşturucu Kullanımı, Alışverişte Dikkat Edilecek Hususlar, Sosyal Yaşam, Türklere Özgü Davranış ve Uygulamalar
2. Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri	Türkiye'de Yabancıların Statüleri, Hakları ve Yükümlülükleri, Sık Sorulan Sorular, İkamet İznine İlişkin Sorular, Geçici Koruma, Çalışma İznine İlişkin Sorular, Uluslararası Koruma, Vize, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma
3. Sosyal Hayata İlişkin Bilgilendirme	Barınma ve Alt Yapı Hizmetleri, Türkiye'de Konut, Kiralama ve Mülk Edinme, Abonelik İşlemleri, Şehirlerarası ve Şehir İçi Ulaşım, Yurt İçi ve Yurt Dışına Seyahat, Genel Trafik Bilgileri, Turistik Bölgeler, Toplu Ulaşım Araçları, Araç Satın Alma, Araç Kiralama, Ehliyet Alma, Seyahatlerde Dikkat Edilecek Hususlar, Acil Numaralar, Güvenlik Güçleri, Dini Hizmetler, İbadet Yerleri, Cenaze Hizmetleri, Ölüm ve Defin İzin Belgesi Alma, Cenazenin Define Hazırlanması, Cenaze Nakli, Cenaze Defni, Ölümün Nüfus Müdürlüğüne Bildirilmesi, Sosyal-Sportif Olanaklar, Sanat ve Etkinlikler, Müze ve Sergiler-Museum Pass, Sahne Gösterileri, Konser, Sinema, Spor, Cumhurbaşkanlığı Bisiklet Turu, Asya'dan Avrupa'ya Uzanan "İstanbul Maratonu", Banka İşlemleri, Banka Hesabı Açma, Kredi Kartı, Para Transferi, Atm (Automated Teller Machine) Kullanımı, Elektronik Bankacılık ve Dikkat Edilecek Hususlar, İnternet Bankacılığı, Telefon Bankacılığı

4. Eğitim ve Sağlık Olanakları	Türk Eğitim Sisteminin Temel İlkeleri, Türk Eğitim Sistemi, Örgün Eğitim, Kreşler Ve Gündüz Bakımevi, Okul Öncesi Eğitim, İlköğretim, Ortaöğretim, Yükseköğretim, Ön Lisans, Lisans, Yüksek Lisans, Doktora, Açık Yükseköğretim Ve Uzaktan Eğitim, Yabancıların Türk Okullarına Kayıt Kabul Koşulları, Öğrenim Durumunu Gösterir Belgesi Ol Anlar İçin Gerekli Koşullar, Öğrenim Durumunu Gösterir Belgesi Olmayanlar İçin Koşullar, Yükseköğrenime Giriş, Yaygın Eğitim, Açık Öğretim, Halk Eğitimi Merkezleri Ve Olgunlaşma Enstitüleri, Genel, Mesleki V E Teknik Kurslar
Sağlık Sistemi	Türk Sağlık Sistemi, Acil Sağlık Hizmetleri, Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri, İkinci Basamak Sağlık Hizmetleri, Üçüncü Basamak Sağlık Hizmetleri, Koruyucu Sağlık Hizmetleri, Hastane Randevusu Alma, Sağlık Sigortası, Anne ve Çocuk Sağlığı, Aile Planlaması, Eczaneler ve İlaç Satın Alma
5. Medeni Kanun	İdare Hukuku – İdari İşlemler, Evlilik ve Boşanma İşlemleri, Evlilik Yaşı ve Usulleri,
6. Hukuki Konular	Noter işlemleri, Kadına Destek Uygulamaları, Çocuklarda Mahremiyet Eğitimi
7. Geçim Kaynaklarına Erişim	Çalışma Hakkı v e Çalışma İzni Başvurusu, Çalışma İznine İlişkin Önemli Bilgiler
8. Faydalı Bilgiler	Yabancıları Bekleyen Riskler, İnsan Ticareti, Zorla Çalıştırma, Kadın Ticareti, Vücut Organlarının Alınması, Çocuk Ticareti, Göçmen Kaçakçılığı, Dolandırıcılık, Aile İçi Şiddet, Hırsızlık ve Gasp, Yaralama ve Ölüm Risklere Karşı Başvurulacak Yerler, Aile İçi Şiddet Durumunda Başvurulacak Yerler ve Telefon Numarası, Çocukların Korunması İçin Başvurulacak Yerler

Türkiye’de yabancı statüsündekilerle ilgili çalışmaların çoğu göç eden Suriyeliler üzerinde yapılmıştır. Bu çalışmalarda; göç eden Suriyelilerin Türklere karşı tutumlarını (Erdoğan, 2014; Apak, 2015; Karasu, 2016; Kağnıcı, 2017) ve medyada göç eden Suriyelilerin temsil edilme şekilleri (Efe, 2015; Pandır vd., 2015; Şen, 2017; Boztepe, 2017; Çebi, 2017), sosyal uyumla ilgili din veya yasal sorunlar gibi diğer sosyal faktörler (Dinçer vd., 2013; Özden, 2013; İçduygu, 2015; Lazarev ve Sharma, 2017; Baban

vd., 2017), ülkemize göç eden yabancıların ekonomik kaynaklara sahip olmalarının ev sahibi topluluk üyeleriyle entegrasyon sürecine etkisi (Şimşek, 2018), Türkiye'deki Suriyelilerin sosyal uyum sürecinde eğitimi (Aydın, vd. 2019) ve Türkçe öğrenimi bağlamında analizi (Ekşi, 20002; Eyüp vd., 2017; Duğan ve Gürbüz, 2018; Öztürk, 2018; Köse ve Özsoy, 2019; Duman, 2019; Koçan ve Kırılıoğlu, 2020), Suriyelilerin Türkiye'deki sosyal uyumu (Bayrak, 2018; Erdoğan, 2020; Tamer, 2021; Cete, 2021; Çağış, 2022; Köse, 2022; Bostancı, 2022; Unutulmaz, 2022), Türkler açısından sosyal uyumun nasıl anlaşıldığı (Seyidov, 2021), SUYE Programı'nın Türkiye'ye göç eden Suriyeliler tarafından değerlendirilmesi (Çalışkan-Sarı vd., 2021) konularının ele alındığı görülmektedir.

Yapılan tüm bu çalışmalara bakıldığında SUYE Programı'nın eğitici görüşlerine göre değerlendirilmesine yönelik herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. SUYE Programı'ndan hedeflenen amaçların yakalanması, alanda karşılaşılan sorunların belirlenmesine ve belirlenen sorunların giderilmesi noktasında programda belirtilen amaçların etkili bir şekilde gerçekleştirilmesinde programın uygulayıcısı olan eğitimcilerin büyük bir rolü vardır. Bu sebeple, eğitimcilerin karşılaştıkları sorunların ortaya konulması önem taşımaktadır. Çalışmanın eğitici görüşleri üzerinden gerçek öğretim ortamında yapılması ise çalışmanın geçerliğine katkıda bulunacaktır. Bu açıdan

yapılacak olan çalışmanın Türkiye’de bir ilk olması yn ile önemli olduğu, alandaki mevcut boşluğu dolduracağı ve gelecekteki SUYE program değerlendirme araştırmalarına kaynak olması açısından da önem arz edeceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada, Türkiye’de yabancılara uygulanan Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programı’nın eğitici görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Türkiye’de 2022 yılında uygulanan, SUYE Programı ile ilgili eğiticilerin görüşlerini belirleyerek programla ilgili değerlendirmelerde bulunmak, programın uygulamadaki görünümünü belirlemek, programın uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunları ortaya çıkarmak ve onları aşmak için zm nerileri geliştirmek, programın gelişimine katkı sağlamak alt amaçlar olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmada aşağıdaki sorular yanıtlanmak istenmiştir:

1. Eğiticilerin sosyal uyum ve yaşam eğitimi kavramlarına yönelik algıları nelerdir?
2. SUYE Programı içeriğine yönelik eğiticilerin görüşleri nelerdir?
3. SUYE Programı yapısına yönelik eğiticilerin görüşleri nelerdir?

4. SUYE Programı'nın uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlar nelerdir?
5. SUYE Programı'nın uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik eğitimcilerin önerileri nelerdir?
6. SUYE Programı'nın uygulanmasına yönelik eğitimcilerin öz değerlendirmeleri nasıldır?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada SUYE eğitimcilerinin SUYE Programı'na yönelik görüşlerini belirleyebilmek için nitel araştırma yaklaşımı kullanılmıştır. Nitel araştırmada; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konulmasına yönelik nitel bir süreç izlenir (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 79). Nitel araştırma yöntemlerinden ise çalışma için özel durum çalışması yöntemi tercih edilmiştir. Özel durum çalışması, güncel bir olgunun gerçek yaşam koşulları içerisinde derinliğine ve sistemli bir yaklaşım içerisinde araştırılmasıdır (Yin, 2003, s.3).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Kütahya il merkezi ve ilçelerinde bulunan Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu (HEM ve ASO) kurumlarında 2022 yılı içerisinde eğitim veren 6 SUYE eğiticisi oluşturmuştur. Bu 6 eğiticilerden 3'ü Kütahya il merkezinde, 3'ü ilçelerde görev almıştır. Katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi türlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Tipik durum örnekleme, yeni bir uygulamanın araştırmacı tarafından tanıtılmak istendiği durumlarda kullanılmaktadır (Patton, 1987).

Tablo 2'de görüleceği gibi görüşme yapılan eğiticilerin 5'i kadın, 1'i de erkektir. Eğiticilerden 30 yaşın altında sadece 1 kişi varken eğiticilerin 3'ü 30-40 yaş arasında iken 2'si 50 yaş ve üzerindedir. Yine bu eğiticilerde 10 yıl üzeri tecrübeye sahip 1 kişi, 20 yıl üstü tecrübeye sahip 1 kişi, 30 yıl üstü tecrübeye sahip 1 kişi varken 2 kişi 6 yıllık tecrübeye sahiptir ve sadece 1 kişi 5 yıllık mesleki tecrübenin altındadır. Eğiticilerin 4'ü lisans düzeyinde iken eğiticilerden 2'si ise lisansüstü eğitim (Sosyal Bilimler Enstitüsü/Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Enstitüsü/ Sınıf Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans) mezunudur.

Tablo 2. Görüşmeye Katılan Eğitimcilerin Özellikleri

No	Kod Ad	Cinsiyet	Yaş	Meslek Yılı	Mezuniyet Durumu	Görev Yaptığı Kurum
1.	E1	Kadın	28	6	Yüksek Lisans	Kütahya HEM ve ASO
2.	E2	Kadın	31	6	Lisans	Kütahya HEM ve ASO
3.	E3	Kadın	33	3	Lisans	Kütahya HEM ve ASO
4.	E4	Kadın	38	15	Yüksek Lisans	Gediz HEM ve ASO
5.	E5	Erkek	59	37	Lisans	Simav HEM ve ASO
6.	E6	Kadın	50	26	Lisans	Tavşanlı HEM ve ASO

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada *yarı yapılandırılmış görüşme* yönteminden yararlanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmede, görüşmenin bazı kısımları yapılandırılmamış ve bireyin serbest tepki vermesine olanak sağlayan sorulardan meydana gelmektedir (Erkuş, 2005). Eğitimcilerin SUYE Programı'na yönelik görüşlerinin belirlenebilmesi için araştırmacılar tarafından açık uçlu sorulardan oluşan 6 adet soru hazırlanmıştır. Hazırlanan bu sorular, alan eğitimcisi iki uzmanın görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda görüşme formu yeniden gözden geçirilip ve gerekli düzeltmeler yapılarak

hazırlanan görüşme formuna son hali verilmiştir. Sonrasında bir eğitici ile ön görüşme yapılmıştır. Bu uygulama ile soruların doğru anlaşılıp anlaşılmadığını, gereksiz veya tekrar eden soruların var olup olmadığını belirlemek ve araştırmacının görüşme yapmaya dönük yeterliklerini geliştirmek amaçlanmıştır.

Verilerin Toplanması Süreci

Eğiticilerle yapılan yarı yapılandırılmış görüşmeler 01-31 Aralık 2022 tarihleri arasında yapılmıştır. Bu kapsamda görüşmeler Kütahya il merkezinde bulunan Kütahya Merkez Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu'nda gerçekleştirilmiştir. Görüşme öncesinde araştırmacının kapsamı anlatılmış ve görüşme formunu okumaları sağlanmıştır. Yazılı izin belgesinin imzalanmasının ardından görüşmelere başlanmıştır. Araştırmacının katılımcıları olan eğiticiler ile yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler, araştırmacı tarafından hazırlanan Yarı yapılandırılmış Görüşme Forumu'na bağlı kalınarak gerçekleştirilmiş ve sözel olarak katılımcıların onayı alınmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerinin analizinde, betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulguları, görüşme soruları temele alınarak toplamda 6 temanın olduğu kabul edilmiştir. Tematik sınıflandırma, nitel araştırmalarda temaları belirlemek, analiz

etmek ve raporlamak için etkili bir araçtır (Castleberry ve Nolen, 2018, s. 3).

Çalışma Alanı

Sosyal uyumu iyileştirmek amacı ile bütün bir ülkeyi hedef alan müdahaleler tasarlamak neredeyse imkânsızdır; bu yüzden müdahale ancak yerel düzeydeki çalışmalar ile mümkündür (Avdeenko ve Gilligan, 2015, s. 430; Molina vd., 2017, s. 467). Türkiye’ye göç eden yabancılara yönelik yapılan çalışmalarda bir motto olarak “sosyal uyum” adı Türk hükümetince sıkça kullanılmış ve yapılan çalışmalar UNICEF gibi uluslararası kuruluşlar tarafından desteklenmiştir. Yürütülen programlardan biri de Türkiye’de 2019 yılından itibaren uygulamaya konulan SUYE Programı’dır.

Bu doğrultuda SUYE Programı kapsamında, 2022 yılında 1 milyon 549 bin 680 kişiye bu eğitim verilmiştir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2023). Kütahya’da ise, il merkezi ve ilçelerdeki Halk Eğitim Merkezleri’nde 18-65 yaş aralığındaki yabansı statüsündeki kişilere SUYE Programı kapsamında bu eğitim verilmiştir. Kütahya’da yaşayan yabancı sayısı; 13 bin 302 kişidir. Kütahya’daki yabancılar arasında; 2 bin 843 kişi ile en çok Afganistan uyruklular mevcut iken onları 2 bin 25 sayı ile Irak uyruklular, 15013 ile Suriye uyruklular ve geri kalan 6 bin 851’i ise diğer uyruklular takip etmektedir (Kütahya Göç İdaresi

Genel Müdürlüğü, 2023). SUYE Programı kapsamında 2022 yılında Kütahya ili kapsamında halk eğitim merkezlerinde (HEM) toplamda 117 kurs açılmış ve 9 bin 288 mülteci bu kursa kursiyer olarak kaydedilmiştir. Kaydedilen kursiyerlerin 5 bin 713'ü erkek, 3 bin 575'i ise kadındır. Katılıp sertifika almaya hak kazanan kursiyer sayısı ise 3 bin 972 kişi olmuştur. Sertifika almaya hak kazanan kursiyerlerin 2 bin 446'sı erkek iken; 1506'i kadındır (Kütahya HEM, 2023). Kütahya nüfusunun 2022 yılında 580 bin 701 kişi olduğu (Türkiye İstatistik Kurumu, 2024) göz önüne alındığında il nüfusunun %2.29'unu yabancıların oluşturduğu görülmektedir.

Bulgular

Eğiticilerin Sosyal Uyum ile Yaşam Eğitimine Yönelik Kavram Algıları

Eğiticilerin sosyal uyuma yönelik kavram algılarının daha çok kurallara uyuma (n3) ve etkileşimde bulunma (n3) şeklinde olduğu belirlenmiştir. Bu iki algı dışında ait hissetme, değerli hissetme, sivil katılım ve iş birliğinde bulunma da birer kez tanımlar içerisinde geçmiştir. Eğiticilerin sosyal uyuma yönelik kavram algılarına ilişkin bazı örnekler şunlardır:

“Bireyin içinde bulunduğu çevreyle ortak amaç ve güven duygusu bağlamında ilişki kurması, toplumsal iş birliği yapmaya istekli olması, toplum içerisinde kendisini güvende ve değerli

hissetmesi, yaşadığı toplumda uyum içerisinde olmasını ifade ediyor.” (E1) “Farklılıklarını kabul eden tutuma sahip olmak, ayrımcılık yapmamak, birbirini anlamak ve tanımak, olumlu tutum geliştirmek, hukuki hak ve yükümlülüklerinin farkında olmak ve sivil katılımında bulunmaktır.” (E2) “Sosyokültürel bütünleşmenin ve sosyal düzenin sağlanması, toplumu geniş çapta etkileyebilecek bir çatışmanın olmaması, kendi kültürü ve sosyal toplumu dışında başka bir kültüre, topluma ve kolektif eylem normlarına uyum sağlamaktır.” (E3)

Eğiticilerin yaşam eğitime yönelik kavram algıları daha çok uyumlu yaşama (n4), tek başına bir iş yapabilme becerisi (n1) ve sosyal hizmetlerden yararlanma (n1) ile ilişkilendirildiği belirlenmiştir. Eğiticilerin yaşam eğitime yönelik kavram algılarına ilişkin bazı örnekler şunlardır:

“Yabancıların sosyal hayata uyum sağlamalarını kolaylaştırmak amacıyla verilen bir eğitimidir.” (E2) “Sosyal çevreye, topluma, ülkeye, örf ve adetlere, davranış biçimlerine uyum sağlayabilmesi için verilen eğitimidir.”(E6) “Gündelik yaşamda kendini daha net ifade edebilme, yerel toplum ile yapıcı iletişim kurabilme, eğitim, sağlık, barınma, hukuki hizmet, medeni kanun, güvenlik ve sağlanan destekler konusunda bilgi sahibi olmasını sağlamaktır.”(E5) “Eğitim ve sağlık hizmetlerinden yararlanabilmesi, hukukî haklarını bilmeleri, iş bulma ve işçi hakları hakkında bilgilendirmeler yapılması, Türk toplumunun

beklentisine uygun olarak hayat sürmesini sağlayan programdır.” (E4)

Eğiticilerin SUYE Program İçeriğine Yönelik Değerlendirmeleri

Eğiticilerin, SUYE program içeriğine yönelik değerlendirmelerini belirleyebilmek amacı ile bir eğitim programında bulunması gereken temel özellikler ölçüt alınarak sorular yöneltilmiştir. Bu sorular “konu başlıkları-içerik bütünlüğü, işlevsellik, kullanılabilirlik, esneklik, bilimsellik, uygulanabilirlik, amaca/ kazanıma yönelik olma, değerlendirilebilirlik” olmak üzere toplamda sekiz alt başlıkta sunulmuştur.

Program içeriği, konu başlıkları-içerik bütünlüğü açısından eğiticilerin neredeyse tamamı tarafından (n5) uyumlu bulunmuştur. Örneğin E5 “*SUYE Programı Eğitici Rehberi ve Türkiye’de Yaşam Rehberi adlı kitaplarda yer alan konu başlıkları ile Türkçe SUYE Sunumu’nu karşılaştırdığımda tam anlamı ile konu başlıkları-içerik bütünlüğü uyumu olduğunu görmekteyiz.*” şeklindeki ifadeleri ile konu başlıkları-içerik bütünlüğünü örtüşür nitelikte gördüğünü belirtmiştir. Konu başlıkları-içerik bütünlüğü açısından uyumlu görmeyen E3 “*Hayatilik açısından; yabancılar için özellikle ev sahiplerinden kendi depozitolarını hak edişleri konusu buna örnek olarak gösterilebilir.*” şeklindeki

görüşleri ile örnek sayısının niteliksel ve niceliksel açıdan arttırılmasına dikkat çekmiştir.

İşlevsellik özelliği bakımından ise olumsuz görüşler ile olumlu görüşler eşit olması göze çarpmaktadır. Örneğin, E6 “*Günlük yaşamda ihtiyaç duyulabilecek konular var eğitim bu anlamda işlevsel.*” şeklinde görüşlerini ifade ederken, zamanlamaya dikkat çekerek programı işlevsellik açısından zayıf gördüğü belirten E2, görüşlerini şu sözleriyle dile getirmiştir:

“İşlevselliği öğretilenlerin hayata transfer edilmesi ise; geç kalınmış bir eğitim olması nedeniyle SUYE Programı’nın işlevsellik açısından zayıf kaldığını düşünüyorum. Çünkü ev sahibi toplum olan Türk halkı ile göç yoluyla gelen yabancıların uyumu herhangi bir ön bilgilendirme veya hazırlık olmaksızın ön yargılar ve sıkıntıların başını çektiği sancılı bir süreçten geçilerek, gerçek hayat deneyimlerini deneyip yanılarak iki taraf arasında gerçekleşti. Uyumdan çok bir kendi içlerine çekilerek çok sayıda yaşayan mülteci fildişi kuleleri oluştu. 2011’de Suriyelilerin ilk göçü başladı ama Türkiye’de SUYE ilk 2019 yılında uygulandı. Kütahya’da ise bu program göçten 11 yıl sonra verildi. İçerik yeni gelenlere hitap ediyor. Özellikle 8-10 yıldır ülkemizde olan yabancılar için bu eğitim süreci; sıkıcı, verimsiz, vakit kaybı, zorla gelinen yer olarak görülüyor. Çoğu yurt dışına gönderilmekten veya Geçici Geri Gönderme

Merkezi'nde misafir edilmekten korktuğu için geliyor ve dinliyor.”

SUYE Programı, eğiticilerin çoğu tarafından (n4) kullanışlılık özelliği düşük olarak değerlendirilmiştir. Örneğin E6, “Eğitim süresi için 8 saatlik ders yetersiz. Bankamatik ve kredi kartı kullanımı gibi bazı konu içerikleri benim gözlemlediğime göre göçmenler (kast edilmek istenen yabancı kavramı) tarafından daha az dikkat çekti. Çünkü bunlar bütün dünyada aynı şekilde kullanıldığı için zaten katılımcılar bunları biliyorlar.” şeklindeki ifadeleri ile nitelikte olduğunu belirtmiştir. Programı kullanışlı bulan eğiticilerden E5 ise; “Türkiye'nin sosyal yaşam kuralları, siyasi yapısı, dili, hukuki sistemi, kültürü ve tarihi ile hak ve yükümlülüklerinin temel düzeyde anlatıldığı kurslar ile bilgilendirilmeye ilişkin yürütülen çalışmalar kullanışlılık açısından çok uygundur.” şeklinde görüşünü söylemiştir.

Esneklik özelliği açısından eğiticilerin tamamına yakını (n5) programı güçlü kılan bir yön olarak görmüşlerdir. Örneğin E1 “Yabancıların günlük hayatta karşılaştıkları ama slaytta olmayan konulardan soru geldiğinde, bu uzmanların konuya yönelik olarak resmi bir açıklamada bulunması süreç-konu bağlamında esnek bir tavır sergileme imkânı sağlıyor.” şeklindeki ifadeleri esnek bir yapıya sahip olduğunu belirtmiştir. E2 ise görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: “Ana başlıkların özünden sapmadan; SUYE Programı'na Yönelik Yanlış Anlaşılmalar,

Verilecek Olan SUYE Eğitimi ve Sertifikanın Katkısı Nedir?, Seyahat İzin Belgesi Hangi Durumlarda Verilebilir?’ gibi yeni konu başlıklarını ve konular ile ilgili bilgilendirici eğitici videolar ekleyebildim.”. Programın, sadece Geçici Koruma statüsünde olan Suriye uyruklu yabancılara göre hazırlanmış olmasının esneklik açısından sınırlılık getirdiğini belirten E3 ise görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: “Oysaki biz eğitim sürecinde Uluslararası Koruma statüsündeki Iraklı, İranlı, Afganistanlı ve diğer uyruktan yabancılara da eğitim verdik. Bu durum esneklik açısından sınırlılık getirdiği bir gerçektir.”

Program içeriği, eğiticilerin büyük çoğunluğu (n4) tarafından bilimsellik özelliklerini taşıy nitelikte olarak değerlendirilmiştir. Örneğin E1, “Yetişkinlere yönelik verilen bu eğitim programının; konu içerikleri ve eğitim metotlarını, ders araç ve gereçleri, günümüzün bilimsel ve teknolojik gelişmelerine uygun olduğunu düşünüyorum.” şeklindeki ifadeleri ile programın bilimsel nitelikte olduğunu belirtmiştir. Program çerçeve sunusu içerisindeki konuların akademik açıdan referans belirtmemesini zayıf bir yön olarak gören E5 ise “Slaytta yer alan istatistiksel bilgilerin veya kamu kurumlarına yönelik konuların tıpkı bir makale veya akademik çalışmada olduğu gibi kaynaklarının belirtilerek verilmesi bilimsellik anlamında daha etkili olabilirdi.” şeklindeki sözleri ile görüşlerini ifade etmiştir.

SUYE Programı, eğiticiler tarafından (n4) uygulanabilirlik özeliğine sahip olarak değerlendirilmiştir. Örneğin E5, “İçerik ve süre gayet uygun. Bilimsel, ekonomik, toplumsal yapı ile çelişmeyen nitelikte ve öğretmenlere rehberlik edecek şekilde açık ve anlaşılır yapısı nedeniyle SUYE Programı uygulanabilir bir yapıya sahiptir. Günlük hayatta yaşadıkça, zamanla kazanılacak bilgi ve davranışları içermesi açısından uygulanabilir niteliktedir.” şeklindeki ifadeleri görüşünü belirtmiştir. Programı uygulanabilir bulmayan eğiticilerden E2 ise; “Uygulanabilirlik; işlevsellik ile esneklik özelliklerinin bir sonucudur. Bu doğrultuda işlevselliğini düşük bulmuş olmam ile bağlantılı olarak; İnternet kullanımını bilmeyen, bilgisayarı olmayan hatta KADES uygulamasını destekleyecek akıllı telefonlara bile sahip olmayan katılımcıların olması bu eğitimin uygulanabilirlik ilkesinden yoksun olduğunu gösterir.” şeklindeki sözleri ile katılımcıların sahip olduğu imkânlarla dikkat çekmiştir.

Program içeriği, eğiticilerin büyük çoğunluğu (n4) tarafından amaca/kazanıma yönelik olarak görülmüştür. E3, “Programın sosyal uyum becerilerinin gelişimine yönelik olması ve yaşam eğitimi babında gerçek yaşam kazanımlarını içermesi yönüyle amaca uygun olma özelliğini gösterir niteliktedir.” şeklindeki görüşünü belirtirken; E5 de “Kurs programına katılan bireylerde, olumsuz davranışların ortadan kaldırılması, iyi

ilişkiler geliştirmesi ve güzel alışkanlıklar kazandırılması amaçlanmaktadır.” şeklindeki sözleri ile katılımcıların uyuma yönelik davranışlara teşvik dilmesini vurgulamıştır.

Değerlendirilebilirlik özelliği açısından eğiticiler (n4) programı olumlu olarak görmüşlerdir. Örneğin E3 SUYE Programı'nın 3 boyutlu bir değerlendirme özelliğe sahip olmasını artı bir yön olduğunu belirtmiş ve görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir:

“Hedeflere ne düzeyde ulaşılabildiğini belirlemek için “katılımcıların değerlendirmeleri, eğiticinin kendini değerlendirmesi ve programın değerlendirilmesi” şeklinde 3 boyutlu bütünsel olarak sistemli bir şekilde değerlendirme vardır. Katılımcıların sadece 8 ders saati içerisinde dakika olan 1 ders saati devamsızlığı aşmamasını kriter olarak değerlendiriyoruz. Türkçe okuma yazma bilen katılımcılardan; programa, eğitim sürecine, paydaşlara, tercümanlara ve eğiticilere yönelik istek, öneri ve görüşlerini yazılı formlar aracılığı ile alıyor ve bunları bir program geliştirme çıktısı olarak değerlendiriyoruz. Eğiticiler ise kendilerini ve süreci “Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programı Değerlendirme Raporu” ile değerlendiriyorlar.”

E1 ise bu 3 boyutlu değerlendirmenin verimliliği olumsuz etkilediğini “*Değerlendirme başlıklarının ayrı ayrı olması sonucunda ölçme değerlendirmenin zorlaşmaktadır. Ölçme*

değerlendirme açısından yaşanan zorluk oluşturmakta ve değerlendirme sürecinin zaman kaybı yaratmaktadır. Ayrıca çok boyutlu olarak yapılan bu ayrıntılı değerlendirmeler, eğitim süresi-konu sayısı bağlamında amaca hizmet bakımından verimli olmamaktadır.” şeklindeki sözleri ile dile getirmiştir. Sınav odaklı bir değerlendirme olmamasının eksiklik olduğunu belirten E6 *“Eğitimin hemen bitiminde İngiltere’de yapılanın bir benzeri olarak vatandaşlık ve dil yeterlik sınavına yönelik bir test yapılarak kişinin ilgili konudaki edindiği bilgiyi veya deneyimi ölçmek faydalı olacaktır.”* şeklindeki sözleri ile görüşlerini ifade etmiştir.

Eğiticilerin SUYE Programı Öğrenme-Öğretme Süreci Yapısına Yönelik Değerlendirmeleri

Eğiticilerin SUYE programı öğrenme-öğretme süreci yapısına yönelik değerlendirmelerini belirleyebilmek amacıyla bir eğitim programında bulunması gereken temel özellikler ölçüt alınarak sorular yöneltmiştir. Bu sorular “zaman, konu-amaç uygunluğu, seçilen yöntem-teknik, bilgi ve deneyimlerinizi aktarmaya fırsat sunma” olmak üzere toplamda sekiz alt başlıkta sunulmuştur.

Programın öğrenme-öğretme süreci yapısına yönelik olarak zaman açısından eğiticiler (n4) yeterli görmüştür. E3; *“Çoğu katılımcı uzun süredir Türkiye’de yaşadığı için konuların büyük*

bir kısmına zaten bilgi sahibiler. Bu nedenle eğitimin süresi 2 veya 3 saat olsa daha verimli olur.” şeklindeki sözleri ile eğitim sürecinin uzun süreliği olduğuna dikkat çekmiştir. E2 ise eğitim sürecinin kısa olduğunu belirtmiş ve *“İçerik yönünden yoğun olan bütün konuların bir günde anlatılması biraz sıkıntılar yaratmaktadır. Parça parça günlere yayılmış ya da birkaç haftada bir toplanıp paylaşım yapılabilen bir program hazırlanabilir.”* şeklindeki sözleri ile görüşlerini ifade etmiştir.

Eğiticilerin tamamı tarafından konu-amaç uygunluğunun olduğundan bahsetmiştir. Bu eğiticilerden biri olan E5 *“Bu program; mültecilerin ülke ekonomisine katkılarının sağlanması, olumsuz davranışların ortadan kaldırılması, topluma müspet yönde katkıda bulunmaları yönüyle uygundur.”* şeklindeki görüşünü belirtmiştir. Benzer şekilde E6 da *“Uyruksal farklılıklar göz önüne alınarak gruplar eğitime alınırsa daha faydalı olacaktır.”* şeklindeki sözleri ile katılımcıların bireysel farklılıklarına dikkat edilmesini vurgulamıştır.

Eğiticilerin süreç içerisinde kullandıkları öğrenme-öğretme yöntem-tekniğin *“düz anlatım-sunum tekniği, soru-cevap, örnek olay gösterme, rol oynama, drama, doğaçlama”* olmak üzere toplamda altı adet olduğu görülmüştür. E1 *“Katılımcıların ilgi duyduğu konularda sunum tekniği, soru-cevap, örnek olay gösterme vb. kullanıyoruz. Drama gibi etkinlikler yapamıyoruz çünkü dil sorunu buna engel oluyor.”* şeklindeki görüşüyle daha

kalıcı izli öğrenmelerin yapılmasına vurguda bulunmuştur. E2 ise mevcut durumda kullanabileceği yöntem ve teknikleri olarak düz anlatımı sık kullandığını belirtmiş ve “Konuların sayısının çok, belli bir kısmı bilgi ve kavrama düzeyinde olduğu, katılımcıların sayısının fazla, zamanın ise kısıtlı olduğu bu gibi şartlarda özellikle düz anlatım yöntemi doğru bir yöntem olmuştur.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Program sürecinde bilgi ve deneyimlerinizi aktarmaya fırsat sunulması konusunda eğiticilerin yarısı olumlu görüşe sahip iken diğer yarısı olumsuz görüş bildirmişlerdir. E1 “SUYE programı, alanım olan din ve ahlak kültürü unsurlarını kullanarak, bu özellikleri göçmenlere birleştirici unsur olarak sunmama fırsat sunuyor.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Benzer şekilde E3 ise “Özellikle; Yabancıların Hak ve Yükümlülükleri, Geçim Kaynaklarına Erişim konu başlıklarında bu fırsatı sıkça elde ediyoruz. Örneğin; çalışma izni konusunda, mülteciler Türk Medeni Kanunu hakkında çok bilgi sahibi olmadıkları için işverenlerin isteksiz olduklarını veya kendilerini yanlış bilgilendirdiklerini fark ediyorlar.” şeklindeki sözleri ile doğru bilgiye ulaşmaya vurgu yapmıştır.

Eğiticilerin SUYE Süreci/Sonrası Yaşanan Sorunlara Yönelik Değerlendirmeleri

Araştırmanın problemleri kapsamında eğiticilerin SUYE süreci/sonrasında yaşanan sorunları *“katılımcılar ile ilgili sorunlar, program ile ilgili sorunlar, ortamın fiziki şartları ile ilgili sorunlar, diğer sorunlar”* olmak üzere dört başlıkta değerlendirmeleri istenmiştir. Eğiticilerin tamamı eğitim sürecinde yaşanan katılımcılar ile ilgili sorunlara ilişkin görüşlerinde özellikle Türkçe konuşma veya Türkçe okuma-yazma bilmeme konusunu belirtmişlerdir. Bu sorunun ardından ise sırasıyla Türkiye’deki sosyal ve hukuki hayata uyum, eğitime zamanında katılım göstermeme, öz bakım becerilerindeki eksiklikler, sosyal hayattaki görgü kuralları yeterince uyulmaması gelmiştir.

Türkçe konuşma veya Türkçe okuma-yazma bilmeme konusunu belirten eğiticilerden E3, *“Büyük çoğunluğu uzun zamandır Türkiye’de olmasına rağmen Türkçe konuşmayı ve okuma-yazmayı bilmiyor. Bazısı ise Türkçe öğrenmeyi gereksiz görüyor. Bu durumda göçmenin programa katılımı ve ilgisi eksik kalabiliyor.”* şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Katılımcıların eğitime olması gereken önemi vermediklerini belirten E5 ise *“Maslow’a göre bakılırsa katılımcıların temel fiziksel ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını görüyoruz. Bu SUYE veya başka bir eğitimi, seyahat, eğlence, sosyal aktivitede bulunma ve kişisel gelişimi*

lüks olarak görüyorlar.” şeklindeki sözleri ile sosyoekonomik yeterliğe vurguda bulunmuştur. E6 ise, “*Evde çocuklarına bakacak kimse olmadığından, ücretli kreş gündüz bakım evlerine çocuklarını vermeyecekleri için çocukların gürültü yapması eğitimin bütünlüğünü bozuyor.”* şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

Türkiye’deki sosyal ve hukuki hayata uyum konusunda sorun yaşanmasına değinen E3, “*Hâlâ ülkelerindeki giyim ve kuşamlarına göre yaşıyorlar. Şalvar, puşi gibi yerel kıyafetler giyen, birden fazla evlilik yapmayı normal olarak düşünenler var. Bina içi veya dışındaki kurallara uyulmuyor, sigarayı içme yerinin dışında içiyorlar.”* şeklindeki ifadeleri görüşünü belirtmiştir. Sosyal hayatta kadınların daha geri planda kalmayı tercih ettiklerini belirten E1, “*Kadın mülteciler, erkek eğitici ve tercümandan; erkekler ise kadın eğitici ve tercümandan çekinme davranışı sergilemişlerdi. Kadın ve erkeklerin yan yana oturmaması ve karşı cinslerin birbiriyle etkileşime geçmekten çekinmesi vardı.”* şeklinde görüşünü dile getirmiştir. Hukuk dışı yollara yönelim sezdiğini belirten E4, “*Kendi ülkelerindeki gibi devlet memuruna rüşvetle iş görüşeceğini düşünmeleri ise ilginç bir durumdu.”* şeklindeki sözleri ile görüşünü dile getirmiştir. Benzer şekilde E3, “*Aile ferdi, yakını veya tanıdığı yerine katılma isteğinde bulunanlar, eğitime kimliksiz, kimliğin fotokopisi, çalışma izin belgesi, öğrenci belgesi ile gelenler ve bu şekilde*

işlem yapmamızı isteyenler oldu.” şeklinde ifadede bulunmuştur.

Eğitime zamanında katılım gösterme konusunda sorun yaşadığını belirten E1, *“İlçe ve uzak mahallelerden gelenler, işten izin alamayanlar, öğrenciler veya maddi iyi durumu olmayan katılımcılar eğitime geç katılıyor.”* şeklinde görüşünü dile getirmiştir. Benzer şekilde E2, *“Mesaj ve arama yoluyla kendilerine eğitim süresinin 8 ders saati olduğu ve 1 ders saati devamsızlık hakkı olduğu bildirilmesine rağmen kimileri kısa sürede gitmek, kendi isteklerine göre 1-2 saat kalıp gitmek veya son dakika gelip imza atıp gitmek istiyorlar.”* şeklindeki ifadeleriyle görüşünü belirtmiştir.

Eğiticiler tarafından katılımcılara yönelik belirtilen bir diğer önemli sorun da öz bakım becerilerindeki eksiklikler olmuştur. Bu konuda E4, *“Tırnaklar ve dişlerinin temizliğine özen gösterilmemesi, temiz giyinmede eksiklik, daha güzel kokular verebilecek olan parfüm gibi kişisel bakım eşyalarını kullanmama var. Oksijenin azaldığı anlarda camları veya klimayı açıyor sağlık açısından gerekirse oda parfümü kullanıyoruz.”* şeklindeki ifadeleriyle görüşünü belirtmiştir.

Sosyal hayatta uyulması gereken görgü kuralları da eğiticiler tarafından görülen bir sorun olmuştur. Bu konuda E5, *“Âdâbı muaşeret kurallarına uyma hususunda zorluk yaşanıyor. Bacak*

bacak üstüne atma, anlatılanı dinlememe, izin almadan konuşma, birbirinin sözünü kesmek, uzun süre söz hakkını kullanmak buna misal verilebilir.” şeklinde görüşünü dile getirmiştir. E3 de *“İşlemler için sıraya girememek, merdiven ve kapı gibi geçiş yerlerine oturma, buralarda kalabalık ve geniş yayılma durumu, yüksek sesle ve gırtlaktan kaba ve rahatsız edici şekilde konuşmak, rica etmek yerine emir kipi ile konuşmak ve kibar konuşmada eksiklik vardı.”* şeklindeki ifadeleriyle görüşünü belirtmiştir.

Eğiticilerin çoğuna göre (n4) bir başka sorun kaynağı program kaynaklı sorunlar olmuştur. Program ile ilgili sorunlar arasında güncel bilgilerin bulunmaması (n2) ve sürenin yetersizliği (n2) yer almıştır. E3, *“Esneklik açısından konuların 2022 yılındaki halleri ile güncellenebilir özellikte sunulması ve Uluslararası Koruma statüsündeki yabancılara yönelik de konular yer alması noktasında sorun olduğunu söyleyebilirim.”* derken E2, *“Program süre bakımından sadece yetersiz ve tek bir güne sığdırılması sorun yaratıyor.”* şeklindeki ifadeleriyle görüşünü belirtmiştir.

Eğiticilerin çoğunluğu (n4) eğitimin verildiği ortamın fiziki şartları ile ilgili ve başka sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. E6, *“Eğitimin verildiği salonun kişi sayısına göre dar ve yetersiz olması, ses sisteminin bozukluğu, bina yalıtımının düşük kalitede olmasından mütevellit eko yapması, ses görüntü aparatlarının*

arızalanması, klima ve havalandırmadaki sorunlar var.” şeklindeki ifadeleri ile eğitim için ortamın kalite eksikliğine dikkati çekmiştir. E2, “Resmi belge olan yoklama listesini karalayabiliyor, renkli kalemle yazabiliyor, bazen kendi yaşamsal deneyimlerini detaylıca anlatabiliyor, çevirmesi uzun bir konuyu kısa kesebiliyor.” şeklinde ifadelerde bulunurken E3, “Halk eğitim merkezlerinde bir güvenlik personelini olmaması ve eğitmeden önce katılımcıların ön kontrolden geçirilmemesini söyleyebilirim.” şeklinde görüşünü dile getirmiştir.

Eğiticilerin Karşılaştıkları Sorunların Çözümüne Yönelik Önerileri

Eğiticilerin tamamı; SUYE Programı sürecinde karşılaşılan sorunların çözümü için yapılması gerekenlere yönelik bazı önerilerde bulunmuşlardır. Bu önerilerin, “programa dönük öneriler, katılımcılara dönük öneriler, ortamı fiziki şartlarına dönük öneriler, uygulamaya dönük öneriler, olası paydaşlara dönük öneriler” şeklinde beş adet şeklinde sıralandığı görülmüştür.

Eğiticilerin neredeyse tamamı (n5) program konu içeriğinin güncellenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu kapsamda görüş bildiren eğiticilerden E3, “Daha fazla karşılıklı konuşma ve tartışma boyutu olmalı; bu konuda zaman sıkıntısı olmasa da bazı konuların sürekli tekrarı uygun düşmüyor. Esneklik

açısından konuların 2022 yılındaki halleriyle güncellenmeli ve Uluslararası Koruma statüsündeki yabancılara yönelik de konular yer almalıdır.” şeklindeki sözleriyle içeriğin geliştirip yenilenerek verimli bir eğitim süreci yaşanmasına destek olabileceğini ifade etmiştir. E2 ise *“Programın konu yoğunluğunu düşündüğümde sadece 8 saatlik bir zaman diliminde değil de daha uzun bir eğitim şeklinde verilmesi gerektiğini düşünüyorum.”* şeklindeki ifadeleriyle eğitim süresinin uzatılmasını belirtmiştir.

Araştırmaya katılan eğitimcilerin tamamına yakını (n5) katılımcılara yönelik önerilerinde Türkçe okuma-yazma ve konuşma dil becerisine sahip olmalarının önemini ifade etmiştir. Örneğin E1, *“Katılımcılar ikâmet edecekleri şehirlere gelir gelmez bu eğitimi almalı ve HEM bünyesinde zorunlu Türkçe kurslarına kaydolma şartı koyulmalı. Dil öğrenmeyen göçmen tüm bu bilgileri kullanamıyor, unutuyor, bir başkasının yardımına muhtaç kalıyor.”* şeklindeki ifadeleriyle sosyal uyum ve yaşam eğitiminde Türkçeyi bilmenin önemini vurgulamıştır. Benzer şekilde E4, *“Türkçe hemen ayak bastıkları ilk süreçte öğretilmeli. Bu olmazsa dinlemede isteksizlik veya dinlediğini anlayamama gibi istenmeyen sonuçlara yol açabiliyor.”* şeklindeki ifadeleriyle görüşünü belirtmiştir. E6 ise *“Katılımcılar farklı eğitim ve sosyoekonomik düzeylerde olabiliyor. Bu da bir şekilde ilgi ve dikkatin toplanmasına artı ve*

eksi yönde etki ediyor.” şeklindeki sözleri ile öz bakım becerilerindeki eksikliklerin giderilmesini önermiştir.

Eğitimin verildiği ortamın fiziki şartları ile ilgili önerilerde bulunan eğitimcilerden olan E3, *“Katılımcıların sayıları azaltılarak eğitim verilmeli veya eğitimin verildiği ortam için daha geniş bir yer seçilmelidir. Böylelikle daha ferah bir ortamda verimlilik artar, katılımcılar ile daha etkili bir iletişim kurulabilir.”* şeklindeki sözleri ile fiziki ortamın eğitim açısından önemini vurgulamıştır. E4 ise *“Eğitim ortamında sunum yaparak, anlatım yöntemiyle değil de ortam değiştirerek, belediye, hastane, okul, market, iş sahaları ve çevresel gezi yapılarak yaşadıkları ortamı tanımalarını sağlanabilir.”* şeklindeki ifadeleriyle eğitim ortamı dışındaki etkinliklerin yapılmasına dikkat çekmiştir.

Eğiticilerin çoğu (n4) uygulamaya dönük önerilerde bulunmuşlardır. Bu önerilerin tercümanlara ve eğitim uygulama sürecine yönelik olduğu görülmüştür. Örneğin E2, *“Tercümanlar Arapça ve Farsça ek Rusça, İngilizce ve Fransızca da bilmeliler. Tercümanlar ile yaşanan ve yaşanabilecek anlaşmazlıkların önüne geçebilmek adına İl Göç İdareleri’nde tercümanlara bir SUYE Programı’ndaki statü, konum ve konularına yönelik olarak hizmet içi eğitim verilebilir.”* şeklinde görüşlerini belirtmiştir. E6 ise *“Eğitimin hemen bitiminde kapsam ve yapı geçerliliği yüksek olan İngiltere’de yapılanın bir*

benzeri olarak vatandaşlık ve dil yeterlik sınavına yönelik bir test yapılabilir. Böylelikle ilgili konulardaki bilgi-deneyim ölçülebilir, kavram yanılgılarının belirlenebilir.” şeklindeki ifadeleriyle eğitimin niteliği arttırılmasına dikkat çekmiştir.

Eğiticilerin tamamı etkili bir SUYE verilmesi sürecinde olası paydaşlara ilişkin çeşitli öneriler geliştirmiştir. Özellikle Türkiye’ye göç eden yabancılara yönelik olarak psiko-sosyal destek verilmesi neredeyse tüm eğiticiler tarafından (n5) önerilmiştir. Örneğin E1, *“Sağlık güvencesi olmayanlara ücretsiz sağlık hizmeti veya ekonomik destek verilmesini, savaştan dolayı ruh sağlığı bozulanlara kurum veya ev temelli profesyonel psikolojik destek verilmesini önerebilirim.”* şeklindeki ifadeleriyle görüşünü belirtmiştir. E6 ise; *“Özellikle belediyelerin o günkü eğitim süresi boyunca mültecilerin küçük yaştaki çocuklarını ücretsiz misafir edebilirler. Halk eğitim merkezlerinde, çocuklar için gerekli fiziki şartları olan oyun-eğlence alanları sağlamalı ve çocuklarla varsa kurum bünyesindeki okul öncesi öğretmenleri ücretsiz olarak çeşitli oyun etkinlikleri yapmalıdırlar.”* şeklindeki sözleriyle resmi kurumların rolünün önemini vurgulamıştır. E3 ise *“Uluslararası bir paydaş kuruluş olarak UNICEF, ülkemize göç yoluyla gelen yabancılara insani ve gelişimsel hizmetler sunabilir, psikolojik destek sağlayabilir, hukuki danışmanlık ve hukuksal destek hizmeti verebilir, ekonomik yardımda bulunabilir.”* şeklindeki

sözleriyle uluslararası kuruluşlara önemli rol düştüğünü belirtmiştir. E1, “*Yatalak, görme, duyma ve konuşma engellilere evde eğitim sunulmalı, slaytın Braille alfabesi ile yazılmış bir versiyonu olmalı, eğiticiye bu engel alanlarında işaret dili eğitimi almış bir yardımcı verilmeli.*” şeklinde görüşleri ile insan odaklı ilave hizmetler sunulabileceğini belirtmiştir. E2 ise “*Varsayalım ki; tartışma yaşanan katılımcının üzerinde herhangi bir delici, kesici bir alet veya ateşli silah olabilir ve bizlere karşı kullanılması durumu olabilir. Halk eğitim merkezlerinde mutlaka bir güvenlik personelini olmalı ve eğitimden önce katılımcılar ön kontrolden geçirilmeli.*” şeklindeki sözleriyle güvenlik tedbirlerinin önemine dikkat çekmiştir. E6, “*İşin içine uyumun diğer muhatabı olan Türkler de dâhil edilmelidir, biz Türklere yönelik olarak da bu yabancıların kültür ve yaşayışlarını içeren kısa bir SUYE verilebilir. Böylelikle onlara karşı olumsuz ön yargılar giderilebilir ve aşağılayıcı, dışlayıcı tavırlar bitebilir.*” şeklinde sözleri ile SUYE Programı’nın sadece mültecilere verilen tek yönlü bir program olmaktan çıkarılması gerektiğini vurgulamıştır.

Eğiticilerin SUYE Programı’nın Uygulanmasına Yönelik Öz Değerlendirmeleri

Eğiticilerin SUYE Programı’nın uygulanmasına yönelik öz değerlendirmelerinin; yeterli, kısmen yeterli ve yetersiz olmak üzere üç alt temada toplandığı belirlenmiştir. Buna yönelik öz

değerlendirmeler ve görüş belirten öğretmenler Tablo 3'te özetlenmiştir.

Tablo 3. Eğiticilerin SUYE Programı'nın Uygulanmasına Yönelik Öz Değerlendirme Görüşleri

Eğiticilerin SUYE Programı'nın Uygulanmasına Yönelik Öz Değerlendirmeleri			
Alan Bilgisi Açısından		Mesleki Yeterlik Açısından	
Tamamen Yeterli	E2, E3	Tamamen Yeterli	E1, E3, E5
Kısmen Yeterli	E5	Kısmen Yeterli	E2
Yetersiz	E1	Yetersiz	E6
Tamamen Yetersiz	E4, E6	Tamamen Yetersiz	E4

Tablo 3'te de görüldüğü üzere eğiticilerin yarısı (n3) SUYE Programı'nın uygulanmasına yönelik alan bilgisi açısından kendilerini tamamen yeterli olarak ifade etmemiştir. Mesleki yeterlik açısından ise eğiticilerin büyük çoğunluğu (n4) kendilerini yetersiz görmemişlerdir.

SUYE Programı'nın uygulanmasına yönelik alan bilgisi açısından kendini tamamen yeterli gören eğiticilerden olan E3,

“Kendimi çok yeterli hissediyorum. Çünkü sığınmacılara Türkçe öğretimi alanında da daha önce bir mesleki tecrübeye sahip olduğum için SUYE konularındaki birçok içeriğe de (Türk vatandaşlığına geçiş, ikâmet izin belgesi, çalışma izni, seyahat izni gibi) detaylı şekilde hâkim olmuştum.” şeklindeki sözleriyle kendini yeterli görmesini önceki mesleki deneyiminin ortak yönlerine dayandığını ifade etmiştir. Kendini kısmen yeterli gördüğünü ifade eden E5 ise “DİKAB öğretmenini olduğum için büyük çoğunluğu Müslüman olan bu mülteci sığınmacı grupların kültürel ve tarihi yapılarına lisans eğitimindeki İslam tarihi ve medeniyetini içeren derslerden aşınayım. Fakat Türk vatandaşlığına geçiş ve çalışma izni gibi hukuki konularda sunum dışında bilgi sahibi değilim.” şeklindeki sözleriyle kendini ifade etmiştir. Benzer görüşlere sahip E6 ise “SUYE Eğitici Eğitimi’ni almama rağmen benim alanım olan el sanatları bölümü olmasından ön bilgimin eksikliği, sosyal uyuma ve yaşam eğitimine dair konular detay derecede anayasa, hukuk, vatandaşlık ve tarih branşları anlamında belli bir birikime sahip olmayı gerektiriyor.” şeklindeki sözleriyle kendini tamamen yetersiz görmesini alanı dışındaki bilgilerin var olmasına dayandığını ifade etmiştir.

SUYE Programı’nın uygulanmasına yönelik mesleki yeterlik açısından kendini tamamen yeterli gören eğitimcilerden olan E3, “Öğretmenlik mesleği ile usta öğreticilik mesleği aslında aynı

kimliğe sahip. Pedagojik açıdan formasyon bilgilerim, gerekli ön bilgi ve becerileri sahip olmam ve Yabancılara Türkçe Öğretimi alanındaki önceki tecrübelerim bu eğitim programını aktarmamda büyük bir kolaylık sağladı.” şeklindeki sözleriyle önceki benzer deneyimleri nedeniyle gerekli donanıma sahip olduğunu ifade etmiştir. Kendini tamamen yetersiz gördüğünü belirten E4 ise *“Mesleki bilgiler konusunda alanımdan tamamen bağımsız olduğu için yetersiz olduğumu düşünüyorum. Çünkü daha önce yetişkin yaş grubuna yönelik bir eğitim tecrübem olmadı. Yetişkinlere karşı çocuklara veya ergenlere sergilediğimiz tavır ve yaklaşımları sergileyemiyoruz.”* şeklindeki sözleriyle deneyim eksikliğini vurgulamıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İkinci milenyumun başlarından itibaren özellikle iç karışıklıklar ve çeşitli nedenler ile Suriye başta olmak üzere Müslüman ülkelerden Türkiye’ye bir kitlesel göç dalgası yaşanmıştır. Yaşanan bu dalga, Türkiye’nin sosyal, kültürel ve politik ekosistemi üzerinde bir değiştirici etki yaratmıştır.

Eğiticilerin sosyal uyum kavramına yönelik algılarının daha çok kurallara uyuma ve etkileşimde bulunma şeklinde olduğu belirlenmiştir. Bu iki algıyı ise kendini ait hissetme, kendini değerli hissetme, sivil katılım ve ev sahibi toplum ile iş birliğinde bulunma takip etmiştir. Sosyal uyum kavramına

yönelik alanyazında yer alan kimi araştırmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Örneğin Van der Meer ve Tolsma (2014) çalışmasında sosyal uyumu, sivil organizasyonlara katılım; Schiefer ve van der Noll (2017), aidiyet duygusu; Fonseca ve diğerleri (2019), kendini değerli hissetme; Kim ve diğerleri (2020); etkileşime girme ve işbirliği yapma, Moustakas (2022) ise, karşılıklı iş birliği yapma şeklinde tanımlamıştır. Alanyazındaki bu tanımlamalar ile araştırmadaki SUYE eğitici görüşlerinin yer aldığı bulgular benzerlikler göstermektedir. Yaşam eğitimi kavramına yönelik algılarının; uyumlu yaşama, tek başına bir iş yapabilme becerisi ve sosyal hizmetlerden yararlanma şeklinde olduğu belirlenmiştir. Bu algılarına benzer olarak Dix vd. (2021, s. 5) “günlük yaşama yönelik bilgi ve beceri geliştirme” olarak tanımlamıştır. Fakat eğitimcilerin de tıpkı alanyazındaki bazı çalışmalarda da olduğu gibi “göçmen”, “mülteci”, “sığınmacı” ve “yabancı” terimlerini birbirine karıştırıldığı görülmüştür.

Araştırmada eğitimcilerin SUYE program içeriğine yönelik değerlendirmelerine dair elde edilen sonuçlarda, program geliştirmede içerik ile ilgili çeşitli akademik çalışmalarda da (Karacaoğlu, 2011; Demirel, 2012, s. 43; Aydın, 2016; Gültekin, 2017) eğitim yer alan programlarında bulunması gereken özellikler ile paralel bir özellik taşıdığı görülmüştür. Buradaki özelliklerden “konu başlıkları-içerik bütünlüğü, işlevsellik,

kullanışlılık, esneklik, bilimsellik, uygulanabilirlik, amaca/kazanıma yönelik olma, değerlendirilebilirlik” bu çalışmada yer almıştır. Eğitim programları; içerik yönünden ihtiyaçlara cevap verebilir nitelikte olmalı, yerel, ulusal ve uluslararası özellikleri, yeterlik ve becerileri de taşımaktadır. Buna ek olarak teori ve uygulamayı da dengeleyecek şekilde olmalıdır (Saracaloğlu ve Küçükoğlu, 2015, s. 28). Bu ifadelerden ve eğitici görüşlerinden yola çıkılarak SUYE program içeriğinin iyi bir yapıda olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırmada eğitimcilerin SUYE program öğrenme-öğretme süreci yapısına yönelik değerlendirmelerine dair elde edilen sonuçlarda, program geliştirmede yapı ile ilgili çalışmaları bulunan Kemertaş (2001, s. 66), Demirel (2004, s. 55), Gelen ve Beyazıt, (2007, s. 460), Kayabaşı'nın (2012, s. 62), Saracaloğlu ve Küçükoğlu'nun (2015, s. 29) da bahsettiği eğitim programlarında bulunması gereken yapısal özellikler ile paralel bir özellik taşıdığı görülmüştür. Buradaki özelliklerden *“zaman, konu-amaç uygunluğu, seçilen yöntem-teknik, bilgi ve deneyimlerinizi aktarmaya fırsat sunma”* bu çalışmada yer almıştır. Bu noktada SUYE'nin amaçları ve konu içeriğine bakıldığında konu-amaç uygunluğu vardır. Öğretim planlanırken ve öğrenme süreci gerçekleşirken çok sayıda ve doğru materyal işe koşulması, hedeflere/kazanımlara uygun öğretim yaklaşımları, yöntem ve teknikleri kullanılması

önemlidir (Saracaloğlu ve Küçükoğlu, 2015, s. 33). SUYE program öğrenme-öğretme sürecinde; zamanın yeterli olması, birden fazla duyuya hitap eden eğitici videoların olması ve katılımcıların aktif rol almasına imkân veren dram gibi etkinliklerin olmasından yola çıkılarak SUYE program öğrenme-öğretme süreci yapısının iyi düzeyde olduğunu söylemek mümkündür.

Eğiticiler, SUYE süreci/sonrası yaşanan sorunları “*katılımcılar ile ilgili sorunlar, program ile ilgili sorunlar, ortamın fiziki şartları ile ilgili sorunlar, diğer sorunlar*” olmak üzere dört konu halinde belirtmişlerdir. Kalabalık eğitim ortamları, yetersiz fiziki koşullar, ilgisiz aileler, zayıf ekonomik koşullar anlatılan konulara ilgisiz kalmaya, (Demirhan vd., 2014, s. 58; Alefsha ve Al-Jamal, 2019; Cete, 2021; Bostancı, 2022) dil sorunun ön plana çıkmasına neden olmuştur (Çağış, 2022). Ortak bir dilde konuşma sosyal hayatta ve özellikle eğitim-öğretim etkinlikleri içerisinde bireyin başka kişilerle ilişkilerinde belirleyici bir role sahiptir ve Türkçe okuma-yazma ve konuşma dil becerisine sahip olmak yani ortak bir iletişim sağlamak etkili iletişimin olmazsa olmazıdır (Rashid, 2017, s. 25).

Karşılaşılan sorunların çözümü için yapışması gerekenlere yönelik “*programa dönük öneriler, katılımcılara dönük öneriler, ortamı fiziki şartlarına dönük öneriler, uygulamaya dönük öneriler, olası paydaşlara dönük öneriler*” şeklinde önerilerde

bulunmuşlardır. Program konu içeriğinin güncel olması sürecin olumsuz yönde etkilenmemesi (Çınar, 2016, s. 137) ve hedeflenen verimin yeterince alınması için önemlidir (Sönmez, 20008, s.8; Özdemir, 2015, s. 62; Aydınler, 2016, s. 25). Sosyal uyum içerikli programlar yalnızca vatandaşı olmayan bir azınlık grubun yani sadece Türkiye'ye göç eden yabancılara yönelik olması; toplumsal gerilim (Valli vd., 2019, s. 131) ve çatışma döngülerine ve şiddete dayalı dönüşümlere (Bauer vd., 2021, s. 255) neden olabilecek bir potansiyele sahiptir.

Eğiticilerin alan bilgisi ve mesleki yeterlik açısından öz değerlendirmelerinde ise eğiticilerin yarısının kendileri özellikle alan bilgisi açısından yetersiz hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu durumun nedeni olarak ise mezun oldukları lisans alanlarında SUYE içeriğine yönelik bir eğitim almamış olmaları görülmektedir. Alanyazında pek çok araştırmacı ve kurum tarafından (Johnson ve Howell, 2005; Sarıbaş ve Babadağ, 2015; MEB 2017; Ünlü, 2019) eğitim veren kişinin önemi vurgulanmıştır. Örneğin MEB (2017, s. 8) yeterliği “Bir meslek alanına özgü görevlerin yapılabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi, beceri ve tutumlara sahip olma durumu.” şeklinde tanımlamış ve öğretmenlik mesleğinin yeterliği noktasında özellikle “bilgi, beceri ve tutumlara” vurgu yapmıştır. Berman ve McLaughlin'in (1978, s. 34) de önemle

altını çizdiği şekilde alan dışından kişilerin eğitim sürecinde yer almaları verimliliğin düşmesine neden olabilmektedir.

Programın sonunda vatandaşlık ve dil yeterliğine yönelik çoktan seçmeli bir test sınavı yapılabilir. Böylelikle ilgili konulardaki bilgiyi-deneyimi ölçülebilir, kavram yanılgılarının belirlenebilir. Ev sahibi topluluk ile göç edenler gruplar arasında ortak bir alan oluşturulması yani sosyal uyum sağlanması ayrırşma ve sosyal kopukluğun önlenmesi için son derece önemlidir. Ulusal düzeyde, Ünlü'nün de (2019, s. 199) belirttiği üzere göre de özellikle Türkiye'ye göç eden yabancıların ev sahibi toplum tarafından olumsuz tavırlara ve ırkçılığa maruz kalmaları; Halk Eğitim Merkezleri, sivil toplum kuruluşları, gönüllüler ve belediyeler gibi olası paydaşların sürece aktif olarak dâhil olması ile önlenebilir. Uluslararası noktada ise; Beets vd.'nin (2022, s. 34) belirttiği gibi Mültecilere İlişkin Küresel Mutabakat, Kapsamlı Mülteci Müdahale Çerçevesi (CRRF) ve Dünya Bankası'nın Yerinden Etme Etkilerine Karşı Kalkınma Müdahale Projesi (DRDIP) bağlamında müdahaleye dayalı çalışmalar, hem göç eden yabancıların hem de ev sahibi toplulukların katılımını içeren mevcut pilot uygulamalardan yararlanılabilir. Alanında yetkinliğe sahip eğiticilerin öğrenme ve öğretim sürecine dâhil edilmeleri ile eğitim için daha sağlıklı adımların atılması sağlanabilir (Sarıbaş ve Babadağ, 2015, s. 30).

Kaynakça

- Albarosa, E., & Elsner, B. (2023). Forced Migration and Social Cohesion: Evidence from the 2015/16 Mass Inflow in Germany. Retrived from <https://docs.iza.org/dp15850.pdf>.
- Alefesha, H., & Al-Jamal, D. (2019). Syrian refugees' challenges and problems of learning and teaching English as a foreign language (EFL): Jordan as an example. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 6(1), 117-29.
- Allport, G. W., Clark, K., & Pettigrew, T. (1954). *The nature of prejudice*. Garden City: NY: Anchor.
- Apak, H. (2015). Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri: Mardin örneği. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 125-142.
- Avdeenko, A., & Gilligan, M. J. (2015). International interventions to build social capital: evidence from a field experiment in Sudan. *American Political Science Review*, 109(3), 427-449.
- Aydın, H., Gündoğdu, M. & Akgül, A. (2019). Integration of Syrian refugees in Turkey: Understanding the educator's perception. *Journal of International Migration and Integration*, 1-12.
- Aydiner, N. (2016). Eğitim Programı ve Öğretim. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ed: Saracaloğlu, A.S. ve Küçükoğlu, A. 2. Baskı. Pegem A Yayınları, Ankara.
- Babajanian, B. (2012). Social protection and its contribution to social cohesion and state building. Retrived from https://www.socialcohesion.info/fileadmin/user_upload/Social_Protection_and_its_Contribution_to_Social_Cohesion_GIZ.pdf.
- Baban, F., Ilcan, S. & Rygiel, K. (2017). Syrian refugees in Turkey: Pathways to precarity, differential inclusion and

- negotiated citizenship rights. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 43 (81), 41–57.
- Bauer, C. A., Boemelburg, R., & Walton, G. M. (2021). Resourceful actors, not weak victims: Reframing refugees' stigmatized identity enhances long-term academic engagement. *Psychological science*, 32(12), 1896-1906.
- Bayrak, H. C. (2018). *Suriyeli mültecilerin sosyal uyumunda sivil toplum kuruluşlarının rolü: İzmir örneği* (Yüksek Lisans Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Berman, P., & McLaughlin, M. W. (1978). Federal programs supporting. *Educational change*, 8, Implementing and sustaining innovations. Santa Monica, CA: Rand.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği. (2022). Global trends. Forced displacement in 2018. UNHCR. Erişim adresi <https://www.unhcr.org/5do8d7ee7.pdf>. (Erş.Trh.:01.4.2023).
- Bostancı, P. (2022) *Yerel kapsayıcı politika ve uygulamaların Suriye kökenli göçmenlerin sosyal uyumu üzerindeki etkisi: Zeytinburnu örneği* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Boytsun, A., Deloof, M., & Matthyssens, P. (2011). Social norms, social cohesion, and corporate governance. *Corporate Governance: An International Review*, 19(1), 41-60.
- Boztepe, V. (2017). Televizyon haberlerinde Suriyeli mültecilerin temsili. *ILEF Journal*, 4 (1), 91–122.
- Castleberry, A., & Nolen, A. (2018). Thematic analysis of qualitative research data: Is it as easy as it sounds?. *Currents in pharmacy teaching and learning*, 10(6), 807-815.
- Cete, H. (2021). *Geçici koruma altındaki Suriyelilerin sosyal uyumunda Türk Kızılay'ın rolü: Ankara ve Mardin toplum*

merkezleri örneği (Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yalova.

- Çağış, P. (2022). *Geçici koruma altındaki Suriyeli çocukların sosyal uyumunda spor faktörünün incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Çalışkan-Sarı, A., Ok, G., Aksanyar, Y., Kadioğlu, A. K., ve Uylaş, T. (2021). Türkiye'ye göç eden yabancılara uygulanan sosyal uyum ve yaşam eğitimi programının geliştirilmesi ve etkililiğinin değerlendirilmesi. *Göç Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 186-206.
- Çebi, E. (2017). Suriyelilerin uyum sürecinde Türk STK'larının rolü. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 1 87-107.
- Çınar, F. (2016). Ceza infaz kurumlarında din eğitimi. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 15(29), 131-149.
- Demirel, Ö. (2004). *Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme*. Pegem A Yayınları, Ankara.
- Demirel, Ö. (2012). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*. Pegem Akademi Yayınları, Ankara.
- Demirhan, G., Bulca, Y., Saçlı, F., Ve Kangalgil, M. (2014). Beden eğitimi öğretmenlerinin uygulamada karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-2), 57-68.
- Dinçer, B, O., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K. and Çarmıklı, E.Ö. (2013). Turkey and Syrian refugees: The limits of hospitality. Washington: USAK: Brookings.
- Dix, K., Ahmed, S. K., Carslake, T. & Sniedze-Gregory, S. (2021). Evidence of impact underpinning Life Education Programs. Report for Life Education Australia. Australian Council for Educational Research.

- Duğan, Ö., ve Gürbüz, S. (2018). Suriyeli sığınmacıların sosyal entegrasyonuna yönelik bir araştırma. *Turkish Studies*, 13(26), 529-546. DOI: 10.7827.
- Duman, T. (2019). Toplumsal uyum için eğitimin önemi: Türkiye'deki Suriyeliler örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (41), 343-368.
- Easterly, W., Ritzen, J., & Woolcock, M. (2006). Social cohesion, institutions, and growth. *Center for Global Development Working Paper*, (94).
- Efe, İ. (2015). *Türk Basınında Suriyeli Sığınmacılar*. SETA Yayınları. Turkuaz Haberleşme ve Yayıncılık, İstanbul.
- Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü/OECD.(2012). *Perspectives on Global Development 2012: Social Cohesion in a Shifting World*: OECD.
- Ekşi, A. (2002). Sığınmacı ve göçmelerde psikopatoloji. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 13(3), 215-221.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Erdoğan, M. M.(2014). Türkiye'deki Suriyeliler: toplumsal kabul ve uyum araştırması. Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi, Ankara.
- Erdoğan, M. M. (2020). *Syrians barometer-2019: A framework for achieving social cohesion with Syrians in Turkey*. Ankara: Orion Kitabevi.
- Erkuş, A. (2005). *Bilimsel araştırma sarmalı*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Eyüp, B., Arslan, N., ve Cevher, T. Y. (2017). Mültecilere 'Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretilmesine Yönelik Uyum Kursu'na katılan öğretmenlerin kurs hakkındaki görüşleri ve hazırbulunuşluk durumları. *International*

Journal of Languages' Education and Teaching, 5(4), 174-200.

- Fonseca, X., Lukosch, S., & Brazier, F. (2019). Social cohesion revisited: a new definition and how to characterize it. *Innovation: The European journal of social science research*, 32(2), 231-253.
- Forrest, R., & Kearns, A. (2001). Social cohesion, social capital and the neighbourhood. *Urban studies*, 38(12), 2125-2143.
- Gelen, İ. ve Beyazıt, N. (2007). Eski ve yeni ilköğretim programları ile ilgili çeşitli görüşlerin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 51(51), 457-476.
- Glaeser, E. L., Laibson, D. I., Scheinkman, J. A., & Soutter, C. L. (2000). Measuring trust. *The quarterly journal of economics*, 115(3), 811-846.
- Göç İdaresi Başkanlığı. (2021): Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Programı Eğitici Rehberi. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Uyum Ve İletişim Dairesi Başkanlığı.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2024). Geçici koruma, uluslararası koruma, düzensiz göç. Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/goc-istatistikler>.
- Green, A., Janmaat, J. G., & Han, C. (2009). Regimes of social cohesion. London: Centre for Learning and Life Chances in Knowledge Economies and Societies. Institute of Education.
- Gültekin, M. (2017). *Program geliştirmeye ilişkin temel kavramlar*. Pegem Atıf İndeksi, 2-37.
- Hainmueller, J. & Hopkins D. J. (2014). Public attitudes toward immigration. *Annual review of political science* 17, 225–249.
- Hopkins, D. J. (2010). Politicized places: Explaining where and when immigrants provoke local opposition. *American political science review*, 40–60.

- İçduygu, A. (2015). *Syrian refugees in Turkey: The long road ahead*. Washington, DC: Migration Policy Institute.
- Jansen, T., Chioncel, N., & Dekkers, H. (2006). Social cohesion and integration: Learning active citizenship. *British journal of Sociology of education*, 27(02), 189-205.
- Johnson, G., & Howell, A. (2005). Attitude toward instructional technology following required versus optional WebCT usage. *Journal of Technology and Teacher Education*, 13(4), 643-654.
- Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4), 1768-1776.
- Karacaoğlu, Ö. C. (2011). *Online Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: İhtiyaç Yayıncılık.
- Karasu, M. A. (2016). Şanlıurfa'da yaşayan Suriyeli sığınmacıların kentle uyum sorunu. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21, 995-1014.
- Kayabaşı, Y. (2012). Öğretmenlerin öğretim sürecinde kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri ile bunları tercih etme nedenleri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(27), 45-65.
- Kemertaş, İ. (2001). *Uygulamalı genel öğretim yöntemleri: Öğretimde planlama ve değerlendirme*. Birsen Yayınevi, İstanbul.
- Kim, J., Sheely, R., & Schmidt, C. (2020). *Social capital and social cohesion measurement toolkit for community-driven development operations*. Washington, DC: Mercy Corps and The World Bank Group.
- King, E., Samii, C. & Snilstveit, B. (2010). Interventions to promote social cohesion in sub-Saharan Africa. *Journal of Development Effectiveness* 2, 336-370.

- Koçan, A., ve Kırloğlu, M. (2020). Suriyeliler ve sosyal uyum: Scudder'in çerçevesinden bir değerlendirme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1855-1885.
- Köse, D. ve Özsoy, D. (2019). Göçmenlere dil öğretimi Almanya Türkiye Örneği. *Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi*, 2(1), 112-125.
- Köse, S. (2022). *Geçici koruma statüsündeki Suriyeli kadınların sosyal uyumu "Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis örneği"* (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Gaziantep.
- Kütahya Halk Eğitimi Merkezi ve Akşam Sanat Okulu. (2023). Sosyal Uyum ve Yaşam Eğitimi Kursu. Erişim adresi <https://kutahya.meb.gov.tr/www/kutahya-halk-egitim-merkezinde-devam-eden-kurslarımız/icerik/3717>.
- Lazarev, E. & Sharma, K. (2017). Brother or burden: An experiment on reducing prejudice toward Syrian refugees in Turkey. *Political Science Research and Methods*, 5 (2), 201–219.
- Mac Fadden, I., Santana, M., Vázquez-Cano, E., & López-Meneses, E. (2022). A science mapping analysis of 'marginality, stigmatization and social cohesion'in WoS (1963–2019). *Quality & Quantity*, 55, 275-293.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2017). Öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri. Ankara: Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Erişim adresi https://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/1111_5355_YYRETMENLYK_MESLEY_YENEL_YETERLYKLER_Y.pdf.
- MEB (2019). Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü Kişisel Gelişim ve Eğitim Alanı Sosyal Uyum ve Yaşam Kurs Programı. Ankara. Erişim adresi <https://e-yaygin.meb.gov.tr/download.ashx?fileID=5204>.

- Molina, E., Carella, L., Pacheco, A., Cruces, G. and Gasparini, L. (2017). Community monitoring interventions to curb corruption and increase access and quality in service delivery: A systematic review. *Journal of Development Effectiveness* 9, pp.462–499.
- Moralı, G. (2018). Suriyeli mülteci çocuklara Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılan sorunlar. *OPUS International Journal of Society Researches*, 8(15), 1426-1449.
- Moustakas, L. (2023). From Evangelical to Structural: A Typology of European Sport for Social Cohesion Programs. *Journal of Global Sport Management*, 1-21.
- Özdemir, S. M. (2015). Eğitimde program geliştirme ve program geliştirme süreçlerinin unsurları. *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ocak, G. (Ed). 8. Baskı. Ankara: Pegem Akademi, 57-117.
- Özden, Ş. (2013). Syrian refugees in Turkey. MRC Research Report. Erişim adresi https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/29455/MP_C-RR-2013%2005.pdf, (Erişim 15 Nisan 2023).
- Öztürk, B. K. (2018). Evaluation of the grammar teaching process by using the methods used in Turkish language teaching as a foreign language: A case study. *Universal Journal of Educational Research*, 6(2), 278-288.
- Pandir, M., Efe, I. ve Paksoy, F.A. (2015). Türk basınında Suriyeli sığınmacı temsili üzerine bir içerik analizi. *Marmara İletişim Dergisi*, 24, 1-26.
- Patton, Q. M. (1987). *How to use qualitative methods in evaluation*. Newsbury Park, London, New Dehli: Sage Publications Inc.
- Pavanello, S., Watson, C., Onyango-Ouma, W., & Bukuluki, P. (2016). Effects of cash transfers on community

- interactions: Emerging evidence. *The Journal of Development Studies*, 52(8), 1147-1161.
- Rashid, A.W. (2017). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Afgan öğrencilerin konuşma kaygılarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Saracaloğlu, A. S. ve Küçüköğlü, A. (2015). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayınları.
- Sarıbaş, S. ve Babadağ, G. (2015). Temel Eğitimin Temel Sorunları. *AJELI-Anatolian Journal of Educational Leadership and Instruction*, 3(1), 18-34.
- Schiefer, D., & Van der Noll, J. (2017). The essentials of social cohesion: A literature review. *Social Indicators Research*, 132(2), 579-603.
- Seyidov, I. (2021). Understanding social cohesion from the perspective of the host community: Turkey example. *Journal of Economy Culture and Society*, 63, 111-125.
- Sönmez, V. (2008). Türk eğitim sisteminin felsefi temelleri. A. Boyacı, (Ed.) *Eğitim sosyolojisi ve felsefesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Şen, F. (2017). Bir 'öteki' olarak mülteciler: Suriyeli mültecilerin anaakım ve alternatif medyada temsili. *Atatürk İletişim Dergisi*, (12), 27-42.
- Şimşek, D. (2018) "Transnational Activities of Syrian Refugees in Turkey: Hindering or Supporting Integration", *International Migration*, basım öncesi çevirim içi yayınlanmış, 11 Temmuz 2018.
- Tamer, Y. (2021). *Zorunlu göç ve sosyal uyum: Türkiye'de geçici koruma kapsamındaki Suriyeliler için sosyal uyumu operasyonelleştirme girişimi* (Yüksek Lisans Tezi). TED Üniversitesi Lisansüstü Programlar Enstitüsü, Ankara.

- Türkiye İstatistik Kurumu. (2024). Temel istatistikler/nüfus ve demografi/nüfus istatistikleri/yıllara göre il nüfusları, tablo-1 illere göre il/ilçe merkezi belde/köy nüfusu ve yıllık nüfus artış hızı. Erişim adresi <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayali-Nufus-Kayit-Sistemi-Sonuclari-2022-49685>.
- Unutulmaz, K. O. (2022). Suriyelilerin uyumunda bugün ve yarın: Toplumsal algıların dönüşümü ve yönetimi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Türkiye'nin Göç Siyaseti Özel Sayısı*, 21(Özel Sayı), 01-23.
- Ünlü, A. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel vatandaşlık algıları ve sosyal bilgiler dersinde küresel vatandaşlık eğitimine yönelik görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Valli, E., Peterman, A., & Hidrobo, M. (2019). Economic transfers and social cohesion in a refugee-hosting setting. *The Journal of Development Studies*, 55(sup1), 128-146.
- Van der Meer, T. & Tolsma, J. (2014). Ethnic Diversity and Its Effects on Social Cohesion. *Annual Review of Sociology* 40(1), 459–478, doi:10.1146/annurev-soc-071913-043309.
- Yıldırım A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R.B. (2003). *Case study research - design and methods*. California: Sage Publications.